Ieva Mitokaitė

Aukštadvario piliakalnis ir papėdės gyvenvietė

2011 m. Aukštadvario regioninio parko direkcija planavo atlikti piliakalnio tvarkymo darbus, kurių metu numatyta įrengti laiptus (buvusių vietoje), sutvarkyti R, P, PR piliakalnio teritorijos dalis, pastatyti informacinius stendus, užtvarus. Šių darbų vietose žvalgomieji tyrinėjimai buvo atlikti spalio–lapkričio mėnesiais. Jų metu ištirtas 31 m² plotas (27 šurfai).

Aukštadvario piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje kairiajame Verknės upės krante ir Zamkelio ežero ŠV krante. Piliakalnio aikštelė ovali, pailga ŠR–PV kryptimi, 80x50 m dydžio, apjuosta 0,6–2 m aukščio, 14 m pločio pylimu. Šlaitai statūs, 9–15 m aukščio (*LPA*, Vilnius, 2005, t. III, p. 142–143). Piliakalnis ir aplink esanti gyvenvietė tyrinėta LII archeologų V. Daugudžio ir A. Bernotaitės-Gerdvilienės 1957–1960 m. (tyrimų ataskaitos saugomos LIIRS, f. 1 – nr. 72, 73, 79, 80, 153, 218). R, P, V piliakalnio pašlaitėse 2 ha plote aptikta III–XIV a. papėdės gyvenvietė. Piliakalnio aikštelės V dalyje ištirtas 956 m² plotas. Piliakalnis datuojamas II a. pr. Kr. – XIV a. Piliakalnio ir gyvenvietės teritorijoje rasta įvairių laikotarpių sudegusių medinių pastatų liekanų, židinių, metalo lydimo krosnelių liekanų. Taip pat surinkta apie 19 tūkst. puodų šukių, bei 1800 įvairių dirbinių ar jų dalių (*LAA*, Vilnius, 1975, t. II, p. 32–33).

2011 m. piliakalnio PR šlaite (laiptų vietoje) ištirta 13 šurfų, iš kurių šurfuose 3, 5, 6 aptiktas kultūrinis sluoksnis. Radiniais išsiskyrė šurfas 5. Kultūrinis sluoksnis jame siekė 42 cm. Šurfe aptikta daugiausia lipdytinės keramikos šukių, gyvulių kaulų, neidentifikuotas akmeninis radinys (?).

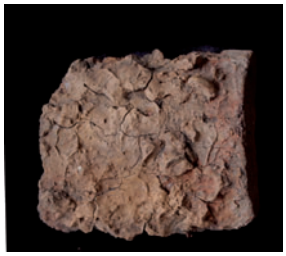

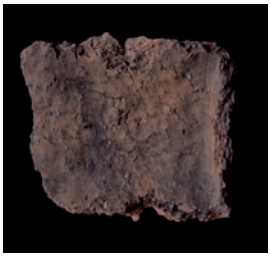

1 pav. Lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi puodo fragmentas. I. Mitokaitės nuotr.

Fig. 1. A pot base with rough surfaces that was found in the settlement.

2 pav. Verpstukas iš gyvenvietės. I. Mitokaitės nuotr.

Fig. 2. Spindle whorls from the settlement.

Gyvenvietės teritorijoje, esančioje piliakalnio R dalyje, ištirta 14 šurfų. Šurfuose 14, 15, 19 aptiktas kultūrinis sluoksnis. Daugiausia radinių buvo šurfe 15. Kultūrinis sluoksnis jame siekė 80 cm. Šurfe aptikti gyvenvietei būdingi radiniai: keramikos šukės (brūkšniuotosios, grublėtosios puodų šukių fragmentai) (1 pav.), gyvulių kaulai, taip pat rastas molinis verpstukas (2 pav.). Iš viso šiame šurfe aptikta 319 keramikos šukių, daugiausiai nedideli keramikos fragmentai.

Iš viso žvalgomųjų tyrinėjimų metu rasta 434 keramikos šukės, gyvulių kaulų fragmentų, molinis verpstukas.

Aukštadvaris Hillfort and the Settlement at its Foot

Due to the environment management work being carried out by the Directorate of Aukštadvaris Regional Park, a field evaluation was conducted at Aukštadvaris hillfort (S Lithuania) and the settlement at its west foot in the autumn of 2011. In all, 27 test pits were excavated (a total of 31 m^2). Previously, the hillfort and its settlement were partially investigated during 1957–1960 by Archaeologists V. Daugudis and A. Bernotaitė-Gerdvilienė.

13 test pits were excavated on the hillfort SE scarp and a cultural layer with archaeological finds including fragments of pottery, animal bones, and an unidentified stone artefact was found in three test pits (3, 5, 6).

In addition, 14 test pits were excavated in the area of former settlement at the hillfort's W foot. A cultural layer was distinguished in a few of these test pits (14, 15, 19). Most of the artefacts were found in test pit 15, which contained an 80 cm thick cultural layer with finds characteristic to settlements (i.e. pottery (Fig. 1) and animal bones) as well as clay spindle whorls (Fig. 2).

In summary, 434 fragments of pottery, animal bones, spindle whorls, and an unknown stone artefact were found in the discovered cultural layers.

Simona Širvydaitė

Jurbarko piliakalnio papėdės gyvenvietė

Jurbarko piliakalnis (UK 2036), vadinamas Bišpiliu, Višpiliu, yra Jurbarko miesto Š dalyje, 1,4 km į Š nuo Imsrės ir Mituvos santakos, 550 m į ŠR nuo Mituvos kairiojo kranto ir 100 m ta pačia kryptimi nuo Jurbarko kapinių. Piliakalnis įrengtas Imsrės upelio kairiajame krante esančioje aukštumoje. Iš Š, V ir P jį juosia Imsrės upelis ir jo slėnis, iš R – aukštuma. Piliakalnio šlaitai nuo slėnio statūs, iki 17–20 m aukščio. Viršuje yra 58 m ilgio R–V kryptimi ir 28 m pločio aikštelė, kurios R gale yra 5 m aukščio nuo aikštelės puslankiu supiltas pylimas. Į P ir PR nuo piliakalnio, Imsrės viršutinėje terasoje, kolektyvinių sodų užimtame lauke ir Imsrės slėnyje, abipus upelio yra 200 m ilgio Š–P kryptimi ir iki 170 m pločio senovės gyvenvietė.

Piliakalnis apardytas XIX a. pabaigoje, kasinėjant dvarininkui I. Vasilčikovui. Tada aikštelės centrinėje dalyje buvo iškastos 2 keturkampės 2 m^2 duobės. Šių kasinėjimų metu rasta žiestos keramikos, puoštos lygiagrečių ir banguotų linijų ornamentu, lipdytų puodų šukių, aptikta nemažai geležinių strėlių antgalių, keletas ietgalių, peilių, raktų, žalvarinių įvijų, pasaginių aguoninėmis ir keturkampėmis galvutėmis ir apvalių plokštelinių segių, taip pat apyrankių plonėjančiais ir gyvuliniais galais, keli sidabriniai ilgieji lydiniai, keletas gintarinių karolių, smiltainio akmens bei molio verpstukų.

Piliakalnio papėdės gyvenvietė žvalgyta 1960 m. LII, tada joje surasta žiestos ir lipdytos keramikos puodų šukių, 1972 ir 1990 m. MMT. 1996 m. MMT patvirtino piliakalnio su